

Un pessic d'història

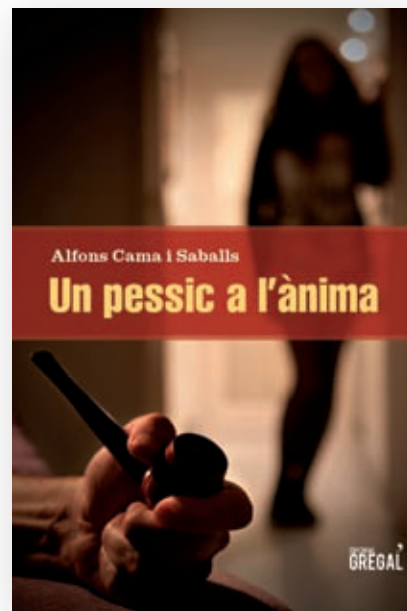
GRISELDA OLIVER I ALABAU

Un pessic a l'ànima és una novel·la de records d'adolescència. Ambientada durant l'època franquista, mostra la voluntat i la capacitat dels joves per poder fer front a un dels moments més difícils de supervivència de les llibertats individuals. El protagonista és un jove palamosí, en Martí Pijoan, que passa la seva època d'estudiant de medicina a Barcelona on, sense que ell ho vulgui, s'acaba involucrant en moviments polítics, com el FAC, en què molts estudiants amb voluntat i ganes de lluitar es van involucrar. El fil argumental, doncs, gira entorn de les peripecies vitals i sentimentals d'un jove que tot just està descobrint què significa, per a ell, viure.

Alfons Cama i Saballs (Calonge, 1952) és l'autor d'aquesta novel·la. Va cursar estudis superiors d'enginyeria industrial, i actualment treballa a l'Administració, tasca que combina amb la d'escriptor, per la qual té vocació. L'any 2012 va publicar el seu primer relat, *El camí dels cirerers*. *Un pessic a l'ànima* (2013) és la seva segona novel·la.

Per elaborar la trama argumental, l'autor se serveix del recurs de la prolepsis: el flashback es convertirà en la raó d'aquesta novel·la. L'acció comença a la Barcelona contemporània. En Martí és un home de mitjana edat, que viu feliçment amb la seva esposa, la Maria Cinta –també, de Palamós– i els seus dos fills. La família coneixerà per primera vegada la xicota del seu fill, una tal Josefina, el cognom de la qual pessigarà el cor d'en Martí i, amb aquesta excusa, ens endinsarem en el seu passat. Un passat remogut i entorpit per les últimes batregades del franquisme que marcarà el *modus vivendi* de la gent del moment: el contrast entre les relacions dels anys seixanta i setanta –marcades per l'estatus social de cada persona– i les de l'època actual es fan evidents. I així, al llarg de la novel·la, el lector podrà aprofundir en la vida dels personatges principals.

Un pessic a l'ànima és, per damunt de tot, un relat realista, fins i tot, costumista, que vol projectar la visió d'una època opressiva i prohibitiva. Però no només això, sinó que retrata ambi-

CAMA I SABALLS, Alfons

Un pessic a l'ànima

Editorial Gregal
Maçanet de la Selva (Girona)
Octubre de 2013
164 p.

ents, paisatges, personatges, maneres de ser, de dir, de viure –la ciutat gran i anònima contraposada al poble menut– i de pensar. Una novel·la amb ritme que més d'un tindrà ganes de llegir.

A ritme de thriller

ANNA CARRERAS

Alteracions és humor intel·ligent, és a dir, burlaner. Retratat l'entorn demana irreverència: és així com vigilem la bèstia sense que ens escorxi vius. Pertorbar, inquietar, descompondre, mudar: això és «alterar», i això fa Adrià Pujol Cruells (Begur, 1976) amb les realitats del seu llibre.

Des del confí entre la incontinen- cia verbal (i un saber envejable de la

llengua) i l'antropologia (d'innegable fondària psicològica), hi estampa una radiografia de la condició humana en el pitjor dels sentits. Dins del món dis- tòpic d'*Alteracions*, els ginys, la meta- narració, la desmesura, la semblança, les veus eixordadores, el desdoblament o el diàleg amb el lector disparen un escriptor que ja és pel tros, que no ha de fer proves per demostrar res. Vuit històries.

Al primer relat, el Quixot reescriu la biografia de Cervantes per ven- jar-se'n («ha estat mesos sense fer un clau, anant amunt i avall amb un anal- fabet panxut»).

A «Quatre variacions sobre la ve- locitat», Pujol supera Queneau i crea uns apoteòsics exercicis d'estil sobre el punt de vista. La bomba arriba al tercer assalt, «L'esborrany», la histò- ria paranoica de Jordi Capelleta, un

Retrobant la vida

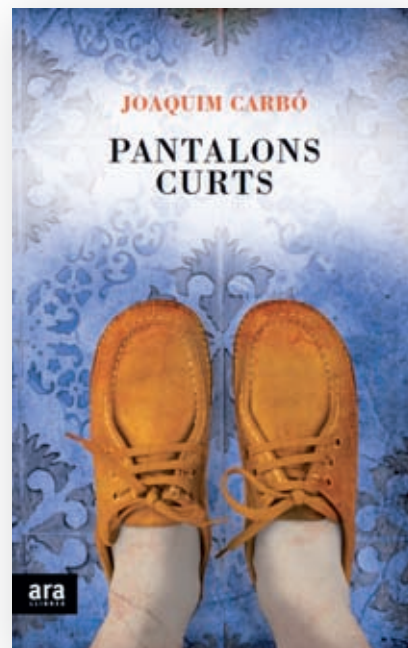
NURI SALVADOR

Amb un títol que és tot un símbol d'una època, un temps en què el fred o la calor no et feien tapar o destapar les cames, sinó que la llargada dels pantalons deia a tothom si havies arribat o no a l'adolescència, Joaquim Carbó ens ofereix el seu primer retall d'autobiografia. «Em faltaven un mes i sis dies per complir quatre anys quan va esclatar la Guerra Civil»: així comença el seu retorn a la infantesa a través de la memòria. Aquest viatge, marcat ineludiblement per la guerra, ens l'explica amb la frescor narrativa que caracteritza la seva obra.

Tot i la duresa de les circumstàncies en què va haver de viure els seus anys de portar pantalons curts, els records estan impregnats d'enyorança. Amb nostàlgia i senzillesa, retroba una

època en què el nen que era va ser feliç, amb l'ajut de la inconsciència pròpia de d'edat. Mentre el seu pare era al front, ell, a casa dels avis, només percebia la guerra per l'absència dels homes. Un cop acabat el conflicte, torna a Barcelona, entre Gràcia i Sant Gervasi. El relat de les vivències d'aquells anys ens ofereix una visió particular de la postguerra, marcada pel fet de viure en un barri barceloní obrer. És una visió retratada a través del filtre dels ulls d'un nen a qui li agrada observar el que l'envolta, i que es fa gran en aquest món tancat i gris, mentre els seus pares fan el possible perquè no ho sigui tant.

Els records van i vénen, escapolint-se de l'ordre cronològic que l'autor pretén que marqui el text, com el nen Joaquim Carbó va i ve de Barcelona a Caldes de Malavella i a la inversa. I aquests records ens permeten passejar pels indrets on va viure la seva infantesa i que es convertiren en escenaris d'algunes de les seves novel·les. També ens parla d'algunes persones que compartiren amb ell aquesta etapa inicial de la seva vida. Una d'elles va ser prou

CARBÓ, Joaquim
Pantalons curts

Ara llibres
Barcelona, 2013
175 p.

important per homenatjar-la en una de les seves novel·les: la convertí en la senyoreta Paraules, del llibre *Els dos mons d'en Sergi*, un nom perfecte per recordar algú que l'havia «obligat» a inventar històries.

PUJOL CRUELLS, Adrià

Alteracions

Males Herbes. Barcelona 2013
150 p.

locutor de ràdio amb «ulleres de cul de got de pasta de sol» (a mig conte ja són les «ulleres de pasta d'etcètera») que creu viure tothora en antena, espiat: «Entre imbècil i aristocràtic», renova tota la seva vida davant del presumpte complot. «Després del senyal» és la trobada d'un amb un mateix. Literalment. A «Dos contes i un embrió» l'autor es projecta en el protagonista, i viceversa. «Del fang a la cuneta» és un

conte dur, un «rosari de desgràcies» amb arguments evolucionistes. «Finestres passant» és el relat d'un suïcidi en rigorós present, i en el darrer, «Amèrica o el dia de l'espectador», moren els «guais» i se salven els «subnormals».

Un llibre talentós que ens bastoneja a fi de bé i a còpia de riallades perquè deixem de ser menys desgraciats i «cul-nus». Més lliure.

Els interessos entorn del cultiu de l'arròs

GERARD BUXEDA I MAJORAL

Pere Bosch, en la seva biografia sobre Jaume Rosich, ens explica que conreà arròs en finques de la seva propietat i que fou el secretari de la Comunitat de Regants del Rec de la Sèquia del Molí de Pals, a banda de ser l'advocat i l'administrador de Pere Coll, responsable de la reintroducció de l'arròs al Baix Ter. Sembla que Bosch es quedà amb ganes d'investigar sobre el cultiu de l'arròs, i ho ha resolt amb la publicació de *La guerra de l'arròs*.

El conreu de l'arròs al Baix Ter estava prohibit des del 1837 a causa de les morts que provocà el paludisme. El 1899, Pere Coll presentà una sol·licitud per cultivar arròs en una finca de la seva propietat situada a Pals. Aquest projecte marcà l'inici d'un conflicte llarg i intens, en què es barrejaren problemàtiques, interessos i actors de procedència diversa, i que no es resolgué fins al 1909.

Amb un estil àgil, Bosch descriu i analitza de manera exhaustiva aquest procés complex amb capítols breus i temàtics que segueixen un ordre cronològic. D'aquesta manera ens explica els

arguments dels contraris i dels partidaris del conreu de l'arròs i de les motivacions que hi havia al seu darrere, així com les opinions de metges, higienistes i enginyers agrònoms sobre, per un costat, fins a quin punt el conreu de l'arròs era la causa única del paludisme, i per l'altre costat, si les innovacions científiques i tècniques podien ajudar a eradicar-lo.

La conflictivitat no s'acabà amb l'autorització del conreu el 1903. Tingué la seva ramificació política, i el cultiu de l'arròs es convertí en l'arma per al control polític del Districte Electoral de Torroella de Montgrí. La discussió arribà fins i tot al Congrés. En aquestes pàgines apareix el Bosch polític en tota la seva intensitat i ens ofereix una clarivident anàlisi dels posicionaments, trencament de dinàmiques i misèries polítiques de l'època.

La principal font de la recerca és la premsa, ja que el conflicte tingué un ampli ressò no només en la premsa provincial sinó també en la nacional i en l'espanyola. Hom trobava a faltar que l'autor hagués desenvolupat temes només insinuats, com els conflictes entorn

BOSCH I CUENCA, Pere

La guerra de l'arròs

Edicions de la Universitat de Lleida. Col·lecció Josep Lladonosa. Lleida, 2013
256 p

als usos de l'aigua, o de quina manera el canvi del cultiu trencava l'*status quo* de les classes dirigents, així com quadres, gràfiques i mapes. En fi, davant la proliferació de publicacions amb un contingut que no està a l'alçada de l'edició, ens trobem davant d'un llibre pessimament editat però amb un contingut brillant.

A les barricades del «soul»

XEVI CASTILLÓN

La història és cíclica, o almenys ho és la història del *soul* des de la perspectiva de The Pepper Pots, el grup gironí que durant l'última dècada s'ha convertit en tot un referent del renaixement del *soul* de la vella escola, sobretot a partir de la publicació del seu tercer disc, *Now!* (Black Pepper, 2009), produït pel músic novaiorquè Binky Griptite. Per enregistrar el seu cinquè àlbum, *We must fight* (Double Back, 2013), Griptite

va tornar a l'estudi del grup a Cornella del Terri, el Black Pepper Studio, per coproduir concretament la part vocal d'un disc que ha comportat diversos canvis en el grup gironí. El canvi més visible té a veure justament amb les veus: el trio vocal femení que s'havia convertit en una part fonamental del so i de la imatge de The Pepper Pots, amb clares evocacions dels tríos vocals que triomfaven en els anys seixanta a Motown i a la factoria Spector, s'ha convertit ara

en un duet, ja que Marina Torres s'ha emancipat per iniciar una nova etapa artística amb Marina BBface & The Beat-roots. Adriana Prunell i Aya Sima continuen al capdavant de The Pepper Pots, que amb aquest nou format han fet evolucionar el seu so de manera paral·lela a com també va fer-ho el *soul* històricament, quan l'eufòria dels feliços seixanta es va dissoldre en la crua realitat dels setanta –«El somni s'ha acabat», va sentenciar Lennon–, amb casos tan notoris

Realitats de pes plumbi

JOSEP PASTELLS

L'alcalde Pere Ordis va signar el 30 de juny de 1963 la diligència d'incorporació a Girona dels antics municipis de Palau-sacosta, Sant Daniel i Santa Eugènia de Ter.

Mig segle després de l'annexió, Manel Mesquita ha escrit *Quatre pobles en un segle (1862-1963)*, un llibre que es remunta als primers intents d'agregació –que van tenir lloc el 1862– i descriu amb tot luxe de detalls les reiterades temptatives d'engolir aquests pobles veïns.

Un any i un segle donen per a molt, però podríem resumir-los amb unes paraules de Narcís-Jordi Aragó citades per Mesquita: «L'Ajuntament va recórrer a l'annexió forçada i successiva dels municipis més propers. Com que s'havia decidit que Girona havia de créixer, tot semblava supeditar-se a aquest disseny».

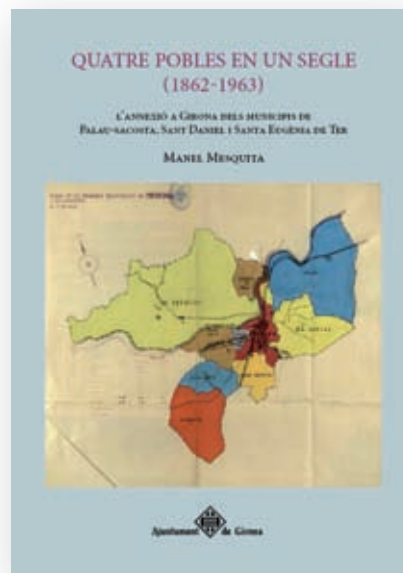
Més metafòricament, Jordi Vilamitjana escriu que «l'ànima de Girona, avesada durant segles de setges a ser una tortuga que es refugia en

la seva closca, quan pot sortir de les muralles es converteix en implacable conqueridora».

El llibre, prologat per l'actual alcalde, Carles Puigdemont, conté plànols, un munt de fotografies, una poesia nostàlgica del santdanielenc Joan Camós i algunes pàgines de diaris antics que només es poden llegir amb lupa o microscopi.

El desplegament bibliogràfic és aclaparador. Un exemple: no només es transcriuen els argumentaris dels prestigiosos juristes (Ramon Congost, Lluís Marquès i Josep M. Pi i Sunyer) que van perdre la batalla legal per impedir les agregacions, sinó que també s'hi inclouen les respectives notes necrològiques.

Les millors perles, però, apareixen quan Mesquita reproduïx els *raonaments* emprats per desestimar les al·legacions (vegem, com a mostra, el cas de Palau-sacosta: «Ofrecen argumentos de tipo político filosófico que no pueden surtir efecto ante realidades de peso plúmbeo») o quan explica que la resolució definitiva es basa en argu-

MESQUITA, Manel

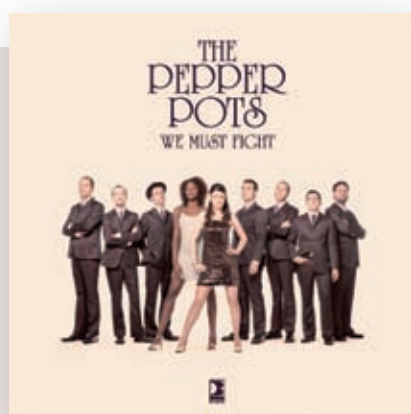
**Quatre pobles en un segle
(1862-1963)**

Ajuntament de Girona

Octubre de 2013

177 p.

ments tan *categòrics* com aquest: «*Las anomalías originadas por la pequeñez extrema del término de la capital son tan numerosas y manifiestas que necesariamente obligaron a enfocar la cuestión de las agregaciones como única solución basada en la lógica*».

THE PEPPER POTS
We must fight

Double Back
Girona, 2013

com el de Marvin Gaye, que en aquell canvi de dècada va madurar com a persona i com a músic per crear una obra mestra incontestable, *What's going on*. The Pepper Pots també han arribat ara a la conclusió que no poden mantenir-se al marge de l'època convulsa que els ha tocat viure, encara que musicalment continuen mirant quaranta o cinquanta anys enrere. El resultat és una crida a lluitar tots junts contra l'adversitat i la crisi (*We must fight*: hem de lluitar),

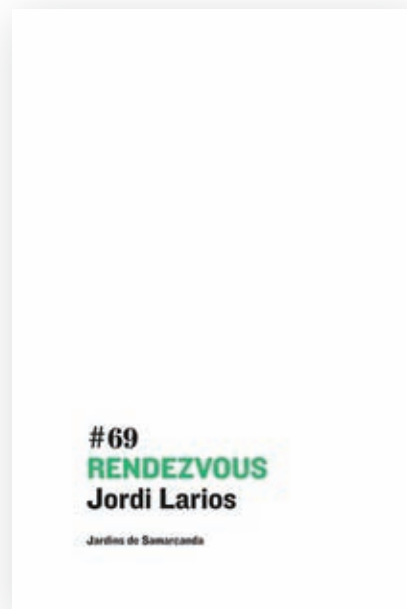
amb un *soul* més profund que no comporta un trencament dràstic respecte a la seva obra anterior, però sí mostra clars indicis d'evolució i creixement. Ja sense uniformes ni coreografies tan «supremes» com abans, les noies de The Pepper Pots simbolitzen, en directe, aquesta nova etapa d'un grup que estudia bé tots els seus passos i continua lluitant per difondre la seva música arreu del món, fins i tot al Japó, on ja s'ha publicat *We must fight*.

Besllums d'un paradís

MANEL CASTAÑO

No sabem si Jordi Larios (Palafrugell, 1959) ha escrit gaire, però sí que ha publicat molt poc. Va tardar anys a treure un primer recull, *Home sol* (1984), que contenia només trenta breus poemes lírics, i una lliçó tàcita: cal estalviar al lector els titubeigs de l'aprenentatge. Ja hi havia unes constants: un discurs contingut, gairebé pudorós, amb metàfores l'originalitat de les quals no impedeix mai que siguin entenedores; l'esbós d'escenes en què els sentiments més profunds es posen de manifest, i una composició en versos la majoria decasíl·labs, que flueixen sense rigidesa, simulant la naturalitat de la llengua parlada. Vint-i-dos anys després, en *El cop de la destal* (2006) es mantenen aquestes constants i s'hi afegeix, en alguns textos, una bonhomiosa dimensió irònica. Ara, *Rendezvous* no fa més que confirmar les bondats d'una escriptura que defuig la banalitat i l'efectisme, i busca expressar amb exactitud veritats primor-

dials. S'hi observa, en aquest llibre, un més gran protagonisme del dolor, la malaltia i la mort, així com el recurs reiterat a l'enumeració de circumstàncies, que en no poder ser exhaustiva fa l'efecte que el poema queda suspès en el temps, com ajornant-ne la conclusió. Però hi ha el mateix impuls de fons, el que en un «Esbós de poètica» formula així: «Les paraules maldestres ofereixen, / de tant en tant, besllums d'un paradís». Enfront de la poesia que pretén impactar –amb un ús tan particular del llenguatge que en alguns casos pot arribar a una perfecta intel·ligibilitat–, que és la més freqüent avui dia, hi ha la poesia que ofereix al lector la possibilitat d'objectivar, o de veure amb altres ulls, la pròpia experiència a partir d'una experiència analògica fictícia que el poeta ha construït amb els recursos retòrics que la tradició literària li ha llegat. Carner i Ferrater, Cernuda, Hardy i Larkin són alguns dels noms que emmarquen els poemes de Larios i indiquen a quin corrent, a quina ma-

LARIOS, Jordi

Rendezvous

Col. Jardins de Samarcanda, 69
Cafè Central / Eumo Editorial
Vic, 2014. 80 p.

nera de fer, adscriure'l. Tots ells han sabut agafar les «paraules maldestres», les mateixes que el lector reconeix com a seves, i fer-les aptes perquè s'insinuï, a través d'aquestes, el paradís o, dit d'una altra manera, un coneixement més alt de la condició humana.

Electromeduses

DAVID GRANATO

La Jove Orquestra de Figueres (JOF), amb la col·laboració de diferents músics solistes, ens presenta un CD dedicat exclusivament a peces del compositor, director i violinista Albert Bosch. Porta per títol *Electromeduses* –títol de la segona obra que conté– i és un projecte que va comptar amb una de les beques Agita 2012, ajuts destinats a la producció, exhibició i difusió de nous

projectes artístics, i que concedeix l'Ajuntament de Figueres.

Albert Bosch és un d'aquests músics de la nostra terra vinculat des de fa molt de temps a la promoció i direcció d'orquestrades d'estudiants i de músics emergents, com la Jove Orquestra del Gironès, la Jove Orquestra de Cassà i la JOF. La seva tasca com a director i impulsor d'aquestes formacions instrumentals no s'ha limitat tan sols a treballar en

l'àmbit pedagògic o en la promoció de la feina que estan realitzant, sinó que periòdicament ha creat composicions pròpies per ser interpretades per aquestes formacions. Les obres estan concebudes i fetes a mida per als músics de què disposa. Així, en la composició no tan sols explora noves sonoritats, ritmes, etc., sinó que desenvolupa una tasca pedagògica: atacs d'arc, dinàmiques, diàlegs entre les formacions de l'orquestra,

Enderrocar la novel·la

ADRIÀ PUJOL

El doctor en filosofia i editor Oriol Ponsatí-Murlà guanya el 33è Premi de Novel·la Curta Just M. Casero, amb un intent d'enderrocar el gènere.

El dia 28 de desembre, una maleta amb vint lingots d'or és abandonada en un tren de rodalies de París. A partir d'aquest fet, l'autor emparaula una multitud de situacions que hi giren al voltant. Si bé la maleta sempre hi és, a cada capítol són personatges diferents els que la cobegen, l'abandonen o la troben a faltar. I la trama ni avança ni reula, ni podem dir que es resolgui en cap direcció. Més aviat gira i gira sobre si mateixa, fins que l'espiral, l'argumentari, és un líquid que s'escola pel dull del no-res.

Totes les estacions de França renuncia a la novel·la com a gènere, per bé que s'hi queda, volgutament, a les portes. Perquè hi ha protagonistes i indrets que es troben i es perden, s'engatgen o s'alliberen, però sense solució de continuïtat. Al marge de cap coherència temporal

o física, la maleta és l'únic agafador per al lector, enmig d'un vaivé frenètic que bascula entre el *thriller* postmodern de Jonathan Lethem i la metaliteratura juganera de Georges Pérec.

És un llibre escrit per algú que ha llegit molt i variat, un autor omnívor. Les seves filies culturals (literàries, musicals, filosòfiques) hi treuen el nas a cada paràgraf, i per tant al text se li veuen una mica les costelles. Però el mèrit és aquesta voluntat de no aplanar el camí, la fugida de tot ordre lògic que ve a dir-nos, terrible però amb bonesa, que l'atzar és el veritable ordenador de la vida en societat.

Oriol Ponsatí-Murlà sap que el darrer canvi de segle ha trasbalsat les històries unívoques. Els grans relats sobre qui som, d'on venim i cap on la fem són avui dia qüestionats des de tots els flancs. La incertesa, el potser sí potser no i fins i tot l'astorament governen les persones i les societats. I *Totes les estacions de França* esdevé, en aquest sentit, un petit, digne

PONSATÍ-MURLÀ, Oriol.

Totes les estacions de França

Ed. Empúries
Col·lecció Narrativa, 452
Barcelona, gener de 2014
124 p

manual per a navegants. Estem segurs que fabricarà nous lectors.

Jove Orquestra de Figueres (JOF)
Electromeduses

Gravació als estudis 44.1,
maquetat i editat per Ducform
Girona, 2013

amb els solistes... Per tant, amb l'edició i l'enregistrament d'aquest CD es compleixen diversos objectius alhora: desenvolupament tècnic i interpretatiu de l'orquestra, introducció dels músics a la música contemporània, l'experiència de l'enregistrament en un estudi de gravació, i el més important, l'estrena en CD de composicions originals d'un compositor català.

Electromeduses, amb els deu temes que conté, forma un conjunt homoge-

ni de peces confeccionades i compostes amb sinceritat, sense concessions fàcils ni efectismes gratuïts. És una estructura ben dirigida i amb una presència més que notable de la secció de vent. La corda, un pèl sintetitzada, pateix una mica a segon pla i es noten a faltar els greus que donen l'amplitud a l'espectre sonor. Tot i això, hem de pensar que estem davant de músics joves, i el resultat de les obres que defensen és impecable.

Fer temps per resistir

ANNA CARRERAS

Maite Muns va irrompre en el cicle-rama poètic català tot just fa un any, amb l'edició de *Matèria congènita* i *Tot lament és fang*. Biòloga per formació acadèmica, ara és la propietària d'una galeria de paper antic, L'Art de la Memòria. A *Besos trencats* hi llegim la poesia de l'amor sense treva i de l'amor per viure, de la felicitat imperfecta i del passo-una-mica-dels-conflictes-que-em-perjudiquen-l'esperit a partir d'un itinerari (físic i mental): «M'agradaria tractar amb calma el dolor i / tenir cada dia un bell moment». La poesia de Muns Cabot rebutja l'alta volada, l'abstracció i l'hermetisme. Prefereix caminar amb parsimònia i sense massa escarafalls per la terra ferma, real, viscuda i trepitjada com una mortal més. Si bé alguna rima interna del llibre no acaba de reeixir («tauló rere tauló –alguns rectes, d'altres no–»), en conjunt, els versos dansen amb un ritme equilibrat i un llen-

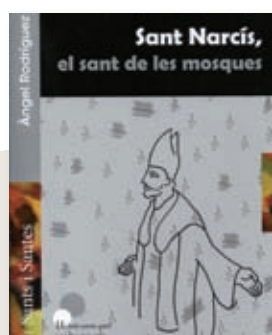
guatge curull d'imatges metafòriques sobre el destí i el paper de la humanitat en aquest univers mutable del qual fins i tot fugen les ombres. El viatge del poeta és talment una «penitència sagnant» que s'activa acomiadant-se de la ciutat que l'ha vist néixer. Al llarg del trajecte-llibre apareix l'afany de superació, la necessitat de la paraula per comunicar l'amor i la «cal·ligrafia d'un talp» que no ha de viure del record. La natura es confabula perquè el poeta reconegui «la inconstància de la bellesa» i, de retop, l'amor com un «bescanvi de solituds». La crosta que deixa el viure ha de servir per no preguntar-se «cap a on?», gaudint del gerundi i de l'atzar, amb ganes d'«anar riu avall pel corrent, / així, sense voler». En algun cas, *Besos trencats* indaga la metapoiesia i medita sobre la importància del llenguatge: «I un malentès es remata al diccionari». Les paraules són una revelació, «la clau que resol el misteri».

MUNS, Maite

Besos trencats

Editorial Germania
Col·lecció Mil poetes i un país
València, 2014
62 p.

RODRÍGUEZ, Àngel

Sant Narcís, el sant de les mosques

Centre Pastoral Litúrgica, 2014. 22 p

Des de 1387, sant Narcís és el patró de Girona, i des de 1864 ho és també de tota la diòcesi, però des de molt abans ja era venerat a la ciutat, com ho demostra un sermó que l'abat Oliba va pronunciar el s. xi. Àngel Rodríguez aplega en aquest llibre tots els miracles atribuïts al sant, i les llegendes i les tradicions gironines entorn de la seva figura.

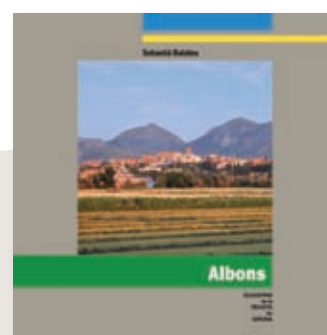

SOLDEVILA, Xavier

Figueres, 1000-1350. Història d'una vila catalana medieval

Ajuntament de Figueres, 2014.
278 p.

La pèrdua dels fons notariais de la Figueres medieval ha limitat durant molts anys la recerca històrica sobre el municipi. El caràcter de frontera entre els dominis del rei i el comtat d'Empúries, i encara entre els regnes d'Aragó i de Mallorca, queda estudiat ara amb aquest llibre.

BALATEU, Sebastià

Albons

Quaderns de la Revista de Girona
Diputació de Girona.
Girona, 2014. 96 p.

Balateu presenta un seguit de textos que repassen la història d'Albons, des dels seus primers vestigis prehistòrics fins avui. Fa, a més, un èmfasi especial en la vida quotidiana al municipi, especialment del període posterior a la Guerra Civil, sense deixar de banda aspectes com el de les relacions socials, culturals o l'entorn natural.